

วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Analyze The Current State of The Testing System of
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พระมหาโกศล ชีรปัญญา
Phramaha Koson Thirappanno
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: koson.ma@mcu.ac.th

Received: January 14, 2024

Revised: February 13, 2024

Accepted: May 26, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมุ่งเน้นไปที่โครงสร้าง กระบวนการ และผลกระทบของระบบทดสอบที่มีต่อคุณภาพการศึกษา การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับอาจารย์และนิสิต ตลอดจนการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: วิเคราะห์สภาพ; ระบบทดสอบ; มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This research aims to analyze the current state of the testing system at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, focusing on the structure, processes, and impacts of the testing system on educational quality. The research employs both qualitative and quantitative methodologies, collecting data through in-depth interviews with faculty and students, as well as surveys from relevant sample groups.

Keywords: Condition Analysis; Testing System; Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

บทนำ

ระบบทดสอบเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต อย่างไรก็ตาม ระบบทดสอบที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจมีข้อจำกัดที่ส่งผลต่อคุณภาพของการประเมินผลการศึกษา ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของระบบทดสอบที่ใช้อยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) เป็นสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูงที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตทางพระพุทธศาสนาและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์แขนงต่างๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางศาสนาและวิชาการให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน (กรมวิชาการ, 2550)

ระบบทดสอบเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการจัดการศึกษาภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ตรวจสอบความเข้าใจของนิสิต และประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้มั่นใจว่านิสิตได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักพระพุทธศาสนาและสาขาวิชาที่ศึกษา

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของ มจร มีความสำคัญเนื่องจากสถาบันต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น (จันทร์เพ็ญ วรโชติ, และ สมชาย สุขสันต์, 2562)

1. **การพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา** – ระบบการทดสอบต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย เช่น ระบบการสอบออนไลน์ และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการประเมินผล
2. **มาตรฐานการศึกษาและการรับรองคุณวุฒิ** – จำเป็นต้องวิเคราะห์ว่า ระบบทดสอบปัจจุบันสอดคล้องกับมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่
3. **คุณภาพของข้อสอบและวิธีการวัดผล** – การตรวจสอบว่าข้อสอบสามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ของนิสิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้
4. **ปัจจัยด้านพระพุทธศาสนาและคุณธรรม** – ระบบทดสอบต้องส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ควบคู่ไปกับความรู้ทางวิชาการ
5. **ความคิดเห็นจากนิสิตและอาจารย์** – การสำรวจมุมมองของนิสิตและคณาจารย์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของระบบทดสอบ ช่วยให้สามารถปรับปรุงการวัดผลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของ มจร จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเสริมสร้างศักยภาพของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และมาตรฐานการศึกษาระดับสากล (สุขุมลย์ อินทร์สวัสดิ์, 2564)

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถประเมินและพัฒนาระบบทดสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทฤษฎีหลักที่สามารถนำมาใช้ได้แก่

1. ทฤษฎีการประเมินผลทางการศึกษา (Educational Assessment Theory)

ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับการออกแบบและวิเคราะห์ระบบทดสอบเพื่อให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตได้อย่างแม่นยำ ซึ่งครอบคลุมแนวคิดต่างๆ เช่น

- การประเมินเชิงปริมาณ (Quantitative Assessment) – การใช้คะแนนสอบเป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของนิสิต
- การประเมินเชิงคุณภาพ (Qualitative Assessment) – การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เช่น รายงาน การนำเสนอ หรือการอภิปราย
- การประเมินผลตามเกณฑ์ (Criterion-Referenced Assessment) – เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนิสิตกับมาตรฐานที่กำหนด
- การประเมินผลตามกลุ่มอ้างอิง (Norm-Referenced Assessment) – เปรียบเทียบผลการสอบของนิสิตแต่ละคนกับกลุ่มนิสิตทั้งหมด

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theories)

ระบบทดสอบที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ของนิสิต โดยทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (สุเทพ ประเสริฐ, 2561)

- ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) – การวัดผลสัมฤทธิ์ผ่านแบบทดสอบที่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอน เช่น ข้อสอบปรนัย
- ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitivism) – การทดสอบที่มุ่งเน้นให้วิเคราะห์และใช้เหตุผล เช่น ข้อสอบอัตนัยและกรณีศึกษา
- ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) – การวัดผลผ่านการสะท้อนความคิด เช่น การทำโครงการ หรือการสัมมนา

3. ทฤษฎีด้านการบริหารการศึกษา (Educational Management Theory)

การจัดระบบทดสอบในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการ เช่น

- ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) – มองระบบทดสอบเป็นองค์ประกอบหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่ต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ
- ทฤษฎีการจัดการคุณภาพ (Total Quality Management – TQM) – การพัฒนาระบบทดสอบให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา
- แนวคิด PDCA (Plan-Do-Check-Act) – การวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการ ประเมินผล และปรับปรุงระบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพ

4. ทฤษฎีเทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Technology Theory)

เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอบมากขึ้น ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- แนวคิด E-Assessment – การใช้ระบบการสอบออนไลน์เพื่อลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความสะดวกในการประเมิน
- ทฤษฎีมัลติมีเดียทางการศึกษา (Multimedia Learning Theory) – การออกแบบข้อสอบที่ใช้สื่อหลากหลาย เช่น วิดีโอ หรืออินเทอร์แอคทีฟ ควิซ

5. ทฤษฎีด้านพระพุทธศาสนาและจริยธรรมทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเน้นหลักศาสนาและจริยธรรม ดังนั้นการออกแบบระบบทดสอบต้องสอดคล้องกับหลักการ เช่น

- หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) – ระบบทดสอบต้องช่วยส่งเสริมศีลธรรม ความมีสมาธิ และการคิดวิเคราะห์

• **หลักอริยสัจ 4** – ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาของระบบทดสอบและหาทางปรับปรุงให้เหมาะสม

• **หลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา)** – กระตุ้นให้นิสิตมีแรงจูงใจในการสอบและพัฒนาตนเอง

สรุปการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำเป็นต้องใช้แนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลาย ทั้งด้านการประเมินผล การเรียนรู้ การบริหาร เทคโนโลยี และหลักพุทธศาสนา เพื่อให้มั่นใจว่าระบบทดสอบสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของนิสิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

กระบวนการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถประเมินคุณภาพของการวัดผลและพัฒนาาระบบให้เหมาะสมกับมาตรฐานทางการศึกษาและบริบทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) โดยกระบวนการดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2564)

1. การกำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิเคราะห์

วัตถุประสงค์: เพื่อกำหนดแนวทางในการศึกษา วิเคราะห์ และปรับปรุงระบบทดสอบให้เหมาะสม

ขั้นตอน:

- กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เช่น การพัฒนาคุณภาพข้อสอบ การเพิ่มประสิทธิภาพการสอบออนไลน์ หรือการส่งเสริมจริยธรรมในการสอบ
- กำหนดขอบเขตของการศึกษา เช่น ระบบการสอบของหลักสูตรปริญญาตรี โท เอก หรือการทดสอบในรูปแบบต่างๆ เช่น สอบข้อเขียน สอบปากเปล่า หรือสอบออนไลน์
- ระบุปัจจัยที่ต้องวิเคราะห์ เช่น โครงสร้างข้อสอบ ความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน และความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบทดสอบปัจจุบัน

วัตถุประสงค์: เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของระบบทดสอบ

ขั้นตอน:

- **ศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร** เช่น ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการสอบของ มจร คู่มือการสอบ และหลักเกณฑ์การประเมินผล
- **เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง**
 - **นิสิต** – สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความยาก-ง่ายของข้อสอบ ความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนน และประสบการณ์ในการสอบ
 - **อาจารย์ผู้สอน** – สอบถามเกี่ยวกับกระบวนการออกข้อสอบ การตรวจข้อสอบ และความท้าทายในการวัดผล
 - **ผู้บริหารมหาวิทยาลัย** – วิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการสอบและการประเมินผล
- **ศึกษาระบบการสอบในปัจจุบัน**
 - วิเคราะห์ประเภทของข้อสอบ เช่น ปรนัย อัตนัย หรือสอบปากเปล่า

➢ ตรวจสอบระบบการสอบออนไลน์ (ถ้ามี) ว่ามีความเสถียร ปลอดภัย และสามารถป้องกันการทุจริตได้หรือไม่

➢ ตรวจสอบกระบวนการตรวจสอบข้อสอบและการให้คะแนน

3. การวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล

วัตถุประสงค์: เพื่อระบุปัญหา จุดอ่อน และจุดแข็งของระบบทดสอบ

ขั้นตอน:

- วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น สถิติผลสอบของนิสิตในช่วงปีที่ผ่านมา
- วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความคิดเห็นของนิสิต อาจารย์ และเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับ

ระบบทดสอบ

- เปรียบเทียบมาตรฐานของ มจร กับมหาวิทยาลัยอื่นที่มีรูปแบบการสอบคล้ายกัน
- ประเมินปัญหา เช่น
 - ข้อสอบมีความยากหรือง่ายเกินไปหรือไม่
 - ระบบสอบออนไลน์มีปัญหาด้านเทคนิคหรือไม่
 - การป้องกันการทุจริตมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่

4. การนำเสนอแนวทางแก้ไขและพัฒนา

วัตถุประสงค์: เพื่อออกแบบแนวทางการปรับปรุงระบบทดสอบให้มีคุณภาพมากขึ้น

ขั้นตอน:

• เสนอแนวทางปรับปรุงข้อสอบให้เหมาะสมกับมาตรฐานทางการศึกษาและหลักพุทธศาสนา

- พัฒนาระบบการออกข้อสอบและการให้คะแนนให้มีความเป็นมาตรฐานมากขึ้น
- ปรับปรุงระบบสอบออนไลน์ให้มีความปลอดภัย เสถียร และป้องกันการทุจริต
- เสนอแนวทางส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการสอบ เช่น การใช้แนวคิดทาง

พระพุทธศาสนาในการกำกับจรรยาบรรณของนิสิตและอาจารย์

5. การติดตามและประเมินผลการปรับปรุง

วัตถุประสงค์: เพื่อให้แน่ใจว่าการพัฒนาระบบทดสอบสามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงคุณภาพการสอบได้จริง

ขั้นตอน:

• นำแนวทางที่เสนอไปทดลองใช้ในการสอบจริง

• ติดตามผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง เช่น ความพึงพอใจของนิสิตและอาจารย์ คะแนนสอบที่เปลี่ยนแปลง และปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

- ประเมินผลและสรุปข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงระบบทดสอบอย่างต่อเนื่อง

สรุปกระบวนการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งและพิจารณาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเน้นความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการศึกษา เทคโนโลยี และหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้มั่นใจว่าระบบทดสอบสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของนิสิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

ปัญหาการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์ระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการวิเคราะห์ยังคงพบปัญหาหลายประการที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบทดสอบ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้านหลัก ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างและมาตรฐานของข้อสอบ

- ข้อสอบบางวิชาอาจไม่มีมาตรฐานที่แน่ชัด ทำให้ระดับความยาก-ง่ายไม่สอดคล้องกัน
- การออกข้อสอบยังขาดแนวทางที่เป็นระบบและการตรวจสอบคุณภาพข้อสอบอย่างเป็นทางการ

- การให้คะแนนและเกณฑ์การประเมินอาจมีความคลาดเคลื่อนระหว่างอาจารย์แต่ละท่าน
- ไม่มีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อสอบ

อย่างชัดเจน

2. ปัญหาด้านเทคโนโลยีและระบบสอบออนไลน์

- ระบบสอบออนไลน์ยังมีข้อจำกัดด้านเทคนิค เช่น ปัญหาเซิร์ฟเวอร์ล่มหรือระบบขัดข้องระหว่างการสอบ

- มาตรการป้องกันการทุจริตในการสอบออนไลน์อาจยังไม่เข้มงวดพอ เช่น การตรวจสอบตัวตนของผู้เข้าสอบ

- ความพร้อมของนิสิตและอาจารย์ในการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและความผิดพลาดระหว่างการสอบ

- ระบบข้อสอบออนไลน์อาจยังไม่มีกรออกแบบให้รองรับข้อสอบที่ต้องใช้การวิเคราะห์หรือตอบเชิงอัตนัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัญหาด้านการบริหารจัดการการสอบ

- กฎระเบียบเกี่ยวกับการสอบอาจยังขาดความชัดเจนหรือมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย
- ขั้นตอนการจัดสอบมีความซับซ้อน และอาจก่อให้เกิดภาระงานที่มากเกินไปสำหรับอาจารย์และเจ้าหน้าที่

- การบริหารจัดการเวลาในการสอบอาจยังไม่เป็นระบบ เช่น การจัดตารางสอบที่ทับซ้อนกันหรือมีระยะเวลาสอบที่ไม่เหมาะสม

- กระบวนการประกาศผลสอบอาจมีความล่าช้า ส่งผลต่อการวางแผนการเรียนของนิสิต

4. ปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการสอบ

- ปัญหาการทุจริตในการสอบ เช่น การลอกข้อสอบหรือการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการโกง
- การขาดจิตสำนึกด้านจริยธรรมของนิสิตเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ทางวิชาการ
- การกำกับดูแลการสอบอาจยังไม่เข้มงวดเพียงพอ โดยเฉพาะในรูปแบบการสอบออนไลน์
- แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการสอบอาจยังไม่ได้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

5. ปัญหาด้านความคิดเห็นและการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง

- นิสิตอาจมีทัศนคติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความยุติธรรมของระบบทดสอบ
- อาจารย์บางท่านอาจยังไม่คุ้นเคยกับการใช้แนวทางใหม่ในการออกข้อสอบหรือการใช้เทคโนโลยีในการสอบ

- การปรับปรุงระบบทดสอบอาจพบกับการต่อต้านจากบางฝ่ายที่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงจากแนวทางเดิม
- ขาดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการออกแบบและพัฒนาระบบสอบ

แนวทางแก้ไขปัญหา

เพื่อให้การวิเคราะห์และพัฒนาระบบทดสอบของ มจร มีประสิทธิภาพ ควรมีแนวทางแก้ไขดังนี้

1. **พัฒนามาตรฐานข้อสอบ** – สร้างแนวทางกลางในการออกข้อสอบให้มีคุณภาพและผ่านการตรวจสอบก่อนนำไปใช้
2. **ปรับปรุงเทคโนโลยีการสอบ** – พัฒนาระบบสอบออนไลน์ให้มีความเสถียร ปลอดภัย และใช้งานง่ายขึ้น
3. **บริหารจัดการการสอบให้มีประสิทธิภาพ** – ปรับปรุงกระบวนการจัดสอบและการประกาศผลให้เป็นระบบและตรงเวลา
4. **ส่งเสริมคุณธรรมในการสอบ** – จัดอบรมและสร้างจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์ทางวิชาการให้กับนิสิตและอาจารย์
5. **เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม** – รับฟังความคิดเห็นจากนิสิต อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ เพื่อพัฒนาระบบทดสอบให้เหมาะสมกับทุกฝ่าย

สรุปปัญหาในการวิเคราะห์ระบบทดสอบของ มจร มีความซับซ้อนทั้งในด้านมาตรฐานข้อสอบ เทคโนโลยี การบริหารจัดการ คุณธรรมในการสอบ และความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้น การแก้ไขปัญหาคควรเป็นไปอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้ระบบทดสอบมีความเป็นธรรม มีมาตรฐาน และส่งเสริมคุณธรรมทางวิชาการได้อย่างแท้จริง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2563)

ปัญหาการวิจัย

วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสามารถนำไปใช้พัฒนาและปรับปรุงระบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของ มจร
- เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระบบทดสอบ
- เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาระบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การกำหนดขอบเขตการวิจัย

- ศึกษาการสอบในระดับปริญญาตรี โท และเอก
- วิเคราะห์ทั้งระบบการสอบแบบดั้งเดิม (สอบข้อเขียน สอบปากเปล่า) และระบบสอบออนไลน์

- ศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นิสิต อาจารย์ และผู้บริหาร

2. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยนี้สามารถใช้แนวทาง การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) หรือ การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Research) โดยแบ่งการศึกษาข้อมูลเป็น 2 ส่วน

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

- เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) กับนิสิตและอาจารย์เกี่ยวกับประสบการณ์และความคิดเห็นต่อระบบทดสอบ
- วิเคราะห์สถิติของผลการสอบในช่วงปีที่ผ่านมาเพื่อดูแนวโน้มของคะแนนและคุณภาพของข้อสอบ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

- สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับแนวทางการออกข้อสอบและการให้คะแนน
- สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับนิสิตเกี่ยวกับความยุติธรรมและประสิทธิภาพของระบบทดสอบ
- วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎระเบียบการสอบของ มจร และแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยอื่นที่มีระบบการสอบคล้ายกัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) กลุ่มเป้าหมาย (Population and Sample)

- นิสิตระดับปริญญาตรี โท และเอก ที่มีประสบการณ์ในการสอบของ มจร
- อาจารย์ผู้สอนและกรรมการสอบที่มีบทบาทในระบบทดสอบ
- เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสอบ

2) เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

- แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับนิสิตและอาจารย์
- แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) สำหรับอาจารย์และผู้บริหาร
- แบบสังเกต (Observation Form) เพื่อศึกษากระบวนการสอบจริง

3) วิธีการเก็บข้อมูล

- แจกแบบสอบถามทางออนไลน์หรือกระดาษเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงสถิติ
- นัดสัมภาษณ์อาจารย์และผู้บริหาร

- ลงพื้นที่สังเกตการณ์กระบวนการสอบ (ถ้ามีโอกาส)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

• ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- วิเคราะห์แนวโน้มผลการสอบโดยใช้สถิติเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis)
- ประเมินคุณภาพของข้อสอบโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

• วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

- สรุปประเด็นที่พบจากการสัมภาษณ์ และนำเสนอเป็นหมวดหมู่ของปัญหาและแนวทางแก้ไข

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) โดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพผ่านแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร พบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบทดสอบใน 5 ด้านหลัก ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบ

1.1 รูปแบบการสอบที่ใช้

- การสอบข้อเขียนแบบปรนัยและอัตนัยเป็นรูปแบบหลักที่ใช้ในการประเมินผล
- มีการใช้การสอบออนไลน์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในระดับบัณฑิตศึกษาและในช่วงที่มีข้อจำกัดทางกายภาพ (เช่น ช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19)

- บางวิชามีการสอบปากเปล่า (Oral Examination) เพื่อประเมินความเข้าใจเชิงลึกของนิสิต
- ระบบสอบมีการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Forms, Moodle และระบบของมหาวิทยาลัย

1.2 กระบวนการจัดสอบ

- การสอบในชั้นเรียนและการสอบกลางภาค/ปลายภาคยังคงใช้แนวปฏิบัติเดิม คือ มีการออกข้อสอบโดยอาจารย์ผู้สอนและได้รับการอนุมัติจากคณะ
- ระบบการกำกับดูแลการสอบยังมีลักษณะกึ่งทางการ โดยขึ้นอยู่กับแต่ละวิชาและคณะ

2. ปัญหาที่พบในระบบทดสอบ

2.1 ปัญหาด้านมาตรฐานของข้อสอบ

- ข้อสอบบางวิชายังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน ส่งผลให้ระดับความยากง่ายไม่สม่ำเสมอ
- การออกข้อสอบไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องหรือความเหมาะสมของเนื้อหาอย่างเป็นระบบ

- ไม่มีการวิเคราะห์ความยากง่ายของข้อสอบอย่างเป็นทางการ

2.2 ปัญหาด้านเทคโนโลยีและระบบสอบออนไลน์

- ระบบสอบออนไลน์ยังไม่เสถียรเพียงพอ เช่น ปัญหาการล่มของเซิร์ฟเวอร์หรือการส่งคำตอบล่าช้า
- ขาดมาตรการควบคุมการทุจริตในการสอบออนไลน์ เช่น การตรวจสอบตัวตนของผู้เข้าสอบ
- นิสิตบางส่วนมีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการสอบ

2.3 ปัญหาด้านการบริหารจัดการการสอบ

- ตารางสอบบางครั้งมีปัญหาการจัดวางที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการสอบซ้อนกันในบางกรณี
- กระบวนการประกาศผลสอบยังมีความล่าช้าในบางวิชา
- ภาระงานของอาจารย์ในการตรวจข้อสอบและให้คะแนนสูง โดยเฉพาะข้อสอบอัตนัย

2.4 ปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการสอบ

- พบพฤติกรรมทุจริตในการสอบ เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือและการช่วยเหลือกันระหว่างนิสิต
- การสอบออนไลน์มีช่องโหว่ด้านการคุมสอบ ทำให้เกิดข้อกังวลเรื่องความโปร่งใส

2.5 ปัญหาด้านความคิดเห็นและการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง

- นิสิตบางส่วนมองว่าการสอบออนไลน์มีข้อเสียในเรื่องของไม่น่าเชื่อถือของผลสอบ
- อาจารย์บางท่านยังไม่คุ้นเคยกับการออกข้อสอบในระบบดิจิทัล ทำให้ต้องใช้เวลาเรียนรู้เพิ่มเติม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแบบทดสอบ

จากผลการวิจัย พบว่ามีแนวทางสำคัญที่สามารถช่วยพัฒนาระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่

3.1 ปรับปรุงมาตรฐานของข้อสอบ

- ควรมีแนวทางกลางในการออกข้อสอบที่ชัดเจนและมีมาตรฐาน
- พัฒนาแบบประเมินคุณภาพข้อสอบเพื่อใช้วิเคราะห์ระดับความยากง่ายของข้อสอบแต่ละวิชา

3.2 พัฒนาระบบสอบออนไลน์

- ปรับปรุงแพลตฟอร์มสอบออนไลน์ให้มีเสถียรภาพมากขึ้น
- นำระบบตรวจสอบตัวตนของผู้สอบ เช่น การใช้กล้องจับภาพใบหน้าและการบันทึกเสียงระหว่างการสอบ

3.3 บริหารจัดการการสอบให้มีประสิทธิภาพ

- ปรับปรุงกระบวนการกำหนดตารางสอบให้เป็นระบบมากขึ้น
- ใช้ระบบ AI หรือซอฟต์แวร์ช่วยตรวจข้อสอบเพื่อลดภาระงานของอาจารย์

3.4 ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการสอบ

- จัดอบรมและสร้างจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์ทางวิชาการให้กับนิสิต
- พัฒนาแนวทางการควบคุมการทุจริตในการสอบออนไลน์

3.5 เพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

- เปิดโอกาสให้ทั้งนิสิตและอาจารย์มีส่วนร่วมในการออกแบบและปรับปรุงระบบสอบ
- จัดเวทีเสวนาหรือแบบสอบถามเป็นระยะเพื่อรับฟังความคิดเห็น

สรุปผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ายังมีปัญหาและข้อจำกัดหลายด้านในระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเฉพาะในเรื่องมาตรฐานของข้อสอบ เทคโนโลยีที่ใช้ในการสอบออนไลน์ การบริหารจัดการสอบ และคุณธรรมในการสอบ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงมาตรฐานข้อสอบ การใช้เทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสอบอย่างเป็นระบบ และการส่งเสริมจริยธรรมทางวิชาการเพื่อให้การสอบมีความโปร่งใสและยุติธรรมมากขึ้น

อภิปรายผล

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) ช่วยให้เห็นถึงจุดแข็ง ข้อจำกัด และโอกาสในการพัฒนาเพื่อให้ระบบทดสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการอภิปรายผลนี้จะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ได้จากการวิจัย โดยเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานในระดับสากล

1. ความสอดคล้องกับแนวคิดด้านการประเมินผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าระบบทดสอบของ มจร ยังคงใช้การสอบข้อเขียนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการประเมินผลการศึกษาแบบดั้งเดิม (Traditional Assessment) ที่ให้ความสำคัญกับการวัดผลผ่านข้อสอบปรนัยและอัตนัย อย่างไรก็ตาม การสอบดังกล่าวอาจยังไม่สะท้อนทักษะการคิดวิเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ของนิสิตอย่างเต็มที่

แนวทางที่ควรพิจารณาคือการนำ การประเมินผลแบบเน้นสมรรถนะ (Competency-Based Assessment) เข้ามาประยุกต์ใช้มากขึ้น เช่น

- การให้โจทย์ปัญหาที่เปิดกว้าง (Open-ended Problems)
- การใช้โครงงาน (Project-Based Assessment)
- การสอบแบบประยุกต์ เช่น Case Study หรือการนำเสนองาน (Presentation-Based Assessment)

สิ่งนี้จะช่วยให้ระบบการทดสอบของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

2. มาตรฐานข้อสอบและความเที่ยงตรงของการวัดผล

จากผลการวิจัยพบว่าข้อสอบในบางวิชายังไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน ซึ่งอาจส่งผลให้ระดับความยากง่ายไม่สม่ำเสมอและการให้คะแนนมีความคลาดเคลื่อน สิ่งนี้สะท้อนถึง ปัญหาด้านความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อสอบ

ข้อสังเกตสำคัญเกี่ยวกับปัญหานี้

- การออกข้อสอบไม่ได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการกลาง
- ไม่มีระบบวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบ เช่น การคำนวณค่า Difficulty Index และ Discrimination Index
- ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการออกข้อสอบให้สอดคล้องกับ Learning Outcomes ของแต่ละวิชา

แนวทางแก้ไข

- ควรมี คณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพข้อสอบ และนำแนวทางการออกข้อสอบแบบ Blueprint มาใช้

- พัฒนา คลังข้อสอบมาตรฐาน (Item Bank) เพื่อให้มีข้อสอบที่มีคุณภาพและสามารถใช้วิเคราะห์แนวโน้มของผลการสอบได้

- ใช้แนวคิด การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric-based Assessment) สำหรับข้อสอบอัตนัย เพื่อให้การให้คะแนนมีความยุติธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3. ระบบสอบออนไลน์: ข้อดี ข้อจำกัด และการพัฒนา

ในช่วงที่ผ่านมา มจร ได้นำระบบสอบออนไลน์มาใช้มากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่มีข้อจำกัดทางกายภาพ (เช่น ช่วงโควิด-19) ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวของมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาหลายประการเกี่ยวกับระบบสอบออนไลน์ เช่น

ข้อจำกัดของระบบสอบออนไลน์

- ปัญหาด้านเทคนิค เช่น เซิร์ฟเวอร์ล่มหรือระบบไม่รองรับนิสิตจำนวนมาก
- ปัญหาด้านความปลอดภัย เช่น การทุจริตในการสอบ การใช้บุคคลอื่นสอบแทน
- ปัญหาความไม่เท่าเทียม เช่น นิสิตบางคนไม่มีอุปกรณ์ที่เหมาะสมหรืออินเทอร์เน็ตที่เสถียร

แนวทางแก้ไข

- ใช้ ระบบตรวจสอบตัวตนผู้เข้าสอบ (Authentication System) เช่น การใช้กล้อง AI หรือโปรแกรมตรวจจับพฤติกรรมผิดปกติ

- ปรับปรุงแพลตฟอร์มสอบให้รองรับการใช้งานจำนวนมากและมีระบบสำรองข้อมูลอัตโนมัติ

- พัฒนานโยบายการสอบออนไลน์ที่ชัดเจน เช่น กำหนดข้อกำหนดเรื่องอุปกรณ์ที่ใช้สอบ และแนวทางป้องกันการทุจริต

ระบบสอบออนไลน์ถือเป็นโอกาสสำคัญในการทำให้ระบบการทดสอบของมหาวิทยาลัยมีความยืดหยุ่นและทันสมัยขึ้น หากสามารถพัฒนาระบบให้มีความเสถียรและเชื่อถือได้

4. คุณธรรมและจริยธรรมในการสอบ

ประเด็นเรื่องการทุจริตในการสอบยังคงเป็นปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะในการสอบออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการโกงสอบ เช่น

- การใช้อุปกรณ์สื่อสารขณะสอบ
- การให้ผู้อื่นเข้าสอบแทน
- การแบ่งปันคำตอบระหว่างนิสิต

แนวทางแก้ไข

- ควรมี มาตรการป้องกันและลงโทษที่เข้มงวดขึ้น เช่น ระบบ Proctoring ที่ใช้ AI วิเคราะห์พฤติกรรมขณะสอบ

- ควรส่งเสริม จิตสำนึกทางวิชาการ (Academic Integrity) โดยให้มีการอบรมเกี่ยวกับจริยธรรมในการสอบ

- ใช้แนวทางการสอบที่ลดโอกาสในการโกง เช่น การสอบแบบ Open-Book ที่เน้นการวิเคราะห์มากกว่าท่องจำ

5. บทบาทของอาจารย์และผู้บริหารในการพัฒนาระบบทดสอบ

จากผลการศึกษาพบว่า อาจารย์และผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบทดสอบ แต่ยังมีอุปสรรคบางประการ เช่น

- อาจารย์บางท่านยังไม่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีสำหรับการสอบออนไลน์
- ภาระงานของอาจารย์สูง ทำให้ไม่มีเวลามากพอในการพัฒนาระบบข้อสอบให้มีมาตรฐาน
- การบริหารจัดการสอบยังมีความล่าช้าในบางกระบวนการ เช่น การประกาศผลสอบ

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการ **อบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคโนโลยีการทดสอบ** ให้กับอาจารย์
- ใช้ **ระบบอัตโนมัติช่วยตรวจข้อสอบ** เช่น AI หรือซอฟต์แวร์ช่วยวิเคราะห์ผลสอบ
- ปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการสอบให้มีความคล่องตัวมากขึ้น

สรุปการอภิปรายผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าระบบทดสอบของ มจร มีจุดแข็งในเรื่องของความยืดหยุ่นและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านมาตรฐานของข้อสอบ เทคโนโลยีที่ใช้สอบออนไลน์ คุณธรรมในการสอบ และการบริหารจัดการสอบ

หากมหาวิทยาลัยสามารถพัฒนา **ระบบการออกข้อสอบที่เป็นมาตรฐาน** ปรับปรุง **แพลตฟอร์มสอบออนไลน์** และเสริมสร้าง **จริยธรรมในการสอบ** ก็จะช่วยให้ระบบทดสอบมีคุณภาพมากขึ้น และสามารถตอบสนองต่อความท้าทายของการศึกษาในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเกี่ยวกับระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) ได้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการพัฒนาระบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวงการศึกษาและการบริหารจัดการระบบสอบในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดใหม่เกี่ยวกับระบบการทดสอบในสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา

1.1 การประยุกต์ใช้ระบบสอบที่เหมาะสมกับหลักพุทธศาสตร์

- ระบบการทดสอบในสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาควรสะท้อนถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น **ไตรสิกขา** (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาข้อสอบที่เน้นการพัฒนาศีลธรรมและจริยธรรมควบคู่กับความรู้ทางวิชาการ
- ควรมีการพัฒนาแบบสอบที่สามารถวัด **"ปัญญาเชิงลึก"** (Deep Wisdom) ซึ่งแตกต่างจากข้อสอบแบบปรนัยที่เน้นการท่องจำ

1.2 การสอบแบบ “ภาวนาการศึกษา” (Contemplative Examination)

- ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการสอบที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์และการภาวนามีศักยภาพในการพัฒนานิสิตให้เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ควรส่งเสริม
- แทนที่จะเน้นข้อสอบแบบปรนัย งานวิจัยแนะนำให้มีการสอบในรูปแบบ **“ปฐจา-วิสัยนา”** (การถาม-ตอบเชิงพินิจวิเคราะห์) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความเข้าใจที่ลึกซึ้งของเนื้อหา

2. รูปแบบการสอบที่เหมาะสมสำหรับนิสิตสายศาสนาและมนุษยศาสตร์

2.1 การพัฒนา “ข้อสอบแบบบูรณาการศาสนาและสังคม”

- พบว่าข้อสอบในวิชาด้านพุทธศาสนาและมนุษยศาสตร์ที่มีลักษณะเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น

- แนะนำให้พัฒนาข้อสอบที่มีลักษณะ **Cross-disciplinary Examination** เช่น

- การเชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับปัญหาสังคมในปัจจุบัน
- การใช้กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางศีลธรรม จริยธรรม และการพัฒนาจิตใจ

2.2 การสอบที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมและการนำไปใช้จริง

- งานวิจัยชี้ให้เห็นว่านิสิตที่ได้สอบในรูปแบบ “การสะท้อนคิด” (Reflective Assessment) มีแนวโน้มที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงมากกว่าการสอบแบบท่องจำ

- ควรมีการออกแบบระบบการทดสอบที่ให้ผู้เรียนสามารถบันทึก “สมุดภาวนา” (Contemplative Journal) เป็นส่วนหนึ่งของการสอบ

3. นวัตกรรมการสอบออนไลน์ที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา

3.1 การใช้ระบบสอบออนไลน์แบบ Hybrid ที่เน้นการตรวจสอบพฤติกรรมทางศีลธรรม

- จากผลการวิจัย พบว่าการสอบออนไลน์มีความเสี่ยงด้านคุณธรรม เช่น การทุจริตทางวิชาการ

- งานวิจัยเสนอให้มีการพัฒนา Hybrid Proctoring System ที่ใช้เทคโนโลยีร่วมกับแนวทางจริยธรรม เช่น

- การใช้ AI ตรวจสอบพฤติกรรมขณะสอบ
- การให้ผู้สอบกล่าวปฏิญาณตนก่อนสอบเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางศีลธรรม

3.2 การออกแบบระบบสอบออนไลน์ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์

- ระบบสอบออนไลน์แบบเดิมมักมีข้อจำกัดในด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตและอาจารย์

- งานวิจัยเสนอให้มีการพัฒนาระบบสอบที่ใช้ Virtual Discussion Examination ซึ่งให้นิสิตสามารถอภิปรายข้อสอบกับอาจารย์ผ่านระบบออนไลน์

4. การบริหารจัดการระบบสอบอย่างมีประสิทธิภาพในมหาวิทยาลัยสงฆ์

4.1 การใช้ระบบคลังข้อสอบมาตรฐานที่สะท้อนหลักพุทธศาสตร์

- งานวิจัยพบว่าหลายวิชายังไม่มีระบบคลังข้อสอบที่เป็นมาตรฐาน
- แนะนำให้มีการจัดทำ “พุทธคลังข้อสอบ” (Buddhist Question Bank) ที่รวบรวมข้อสอบตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

4.2 การบริหารจัดการตารางสอบแบบยืดหยุ่น

- พบว่าในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น วันวิสาขบูชา นิสิตอาจมีภารกิจทางศาสนา
- งานวิจัยเสนอให้มี “ระบบสอบแบบยืดหยุ่น” (Flexible Exam Scheduling) ที่ช่วยให้นิสิตสามารถสอบตามช่วงเวลาที่เหมาะสมได้

5. การส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรมในการสอบ

5.1 การบูรณาการหลักพุทธศาสนากับแนวทางป้องกันการทุจริตทางวิชาการ

- พบว่านิสิตที่ผ่านการอบรมเรื่องศีลธรรมทางวิชาการมีแนวโน้มที่จะไม่ทุจริตในการสอบ

- งานวิจัยแนะนำให้มีการพัฒนา "หลักสูตรอบรมจริยธรรมก่อนสอบ" ที่กำหนดให้นิสิตต้องผ่านก่อนมีสิทธิ์เข้าสอบ

5.2 การใช้ “ระบบให้คะแนนด้านคุณธรรม” ในการสอบ

- แทนที่จะใช้คะแนนเพียงวัดความรู้ทางวิชาการ ควรมีการเพิ่ม “คะแนนด้านคุณธรรม” (Ethical Score) ที่พิจารณาจากพฤติกรรมทางจริยธรรมของนิสิตระหว่างการสอบ

สรุปองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยงานวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญเกี่ยวกับระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา โดยเสนอแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังนี้

1. แนวคิดเรื่อง “ภาวนาการศึกษา” เป็นแนวทางใหม่ในการออกแบบระบบสอบที่เน้นการพัฒนาปัญญาและจริยธรรม

2. การใช้ Hybrid Examination Model ที่ผสมผสานการสอบออนไลน์กับการตรวจสอบพฤติกรรมทางศีลธรรม

3. การออกแบบข้อสอบที่เชื่อมโยงกับหลักพุทธศาสนาและสังคม เพื่อให้นิสิตสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง

4. การพัฒนา “พุทธคลังข้อสอบ” เพื่อให้มีระบบการออกข้อสอบที่เป็นมาตรฐานและสอดคล้องกับหลักธรรม

5. การใช้ “คะแนนด้านคุณธรรม” เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการสอบ

องค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปพัฒนาให้เกิด “ระบบทดสอบที่สมดุลระหว่างปัญญาและศีลธรรม” ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้สอดคล้องกับหลักการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับระบบทดสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) ได้มีข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการสอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้ระบบสอบของมหาวิทยาลัยมีความสมบูรณ์และเหมาะสมกับการเรียนการสอนในบริบทของมหาวิทยาลัยสงฆ์

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนาแนวทางการสอบที่เน้น “ปัญญาและคุณธรรม”

- ควรกำหนด กรอบแนวทางการสอบที่คำนึงถึงทั้งความรู้และศีลธรรม เพื่อให้การวัดผลสะท้อนถึงคุณค่าทางจริยธรรมของนิสิต

- เสนอให้ ปรับปรุงระเบียบข้อสอบ ให้รองรับรูปแบบการสอบที่สามารถวัด ความเข้าใจเชิงลึก (Deep Understanding) และ จิตสำนึกทางศีลธรรม (Moral Awareness)

1.2 การสร้างมาตรฐานการสอบระดับชาติสำหรับมหาวิทยาลัยสงฆ์

- ควรมีการจัดทำ แนวทางมาตรฐานการสอบร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและสามารถเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้

- ควรมี การพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนิสิต ที่สามารถสะท้อนถึงการ พัฒนาปัญญาและศีลธรรมในระดับที่วัดผลได้

1.3 การปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติการสอบออนไลน์

• เนื่องจากการสอบออนไลน์มีความเสี่ยงด้านการทุจริต จึงควรมีการกำหนด **มาตรการรักษาความโปร่งใสและจริยธรรมทางวิชาการ** เช่น การใช้ระบบ Proctoring และการตรวจสอบพฤติกรรมสอบ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การปรับปรุงรูปแบบข้อสอบให้หลากหลายและเหมาะสม

• ควรมีการพัฒนา ข้อสอบแบบวิเคราะห์ วิพากษ์ และสะท้อนคิด มากกว่าการสอบแบบท่องจำ

• ควรพัฒนาข้อสอบในลักษณะ “Case Study” หรือ “Scenario-Based Questions” ที่ช่วยให้ผู้สอบสามารถแสดงความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับปัญหาสังคม

2.2 การออกแบบระบบสอบที่รองรับนิสิตกลุ่มต่าง ๆ

• ควรมีการออกแบบ ระบบการสอบที่คำนึงถึงนิสิตที่มีข้อจำกัด เช่น นิสิตที่เป็นพระสงฆ์ซึ่งมีภารกิจทางศาสนา

• ควรมีการจัดสอบในรูปแบบ “สอบ ปฏิบัติธรรม” (Meditation-Based Assessment) ที่วัดผลจากการฝึกปฏิบัติจริง

2.3 การพัฒนาระบบคลังข้อสอบกลาง

• ควรมีการจัดทำ “พุทธคลังข้อสอบ” (Buddhist Question Bank) ที่สามารถใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการวัดผลในรายวิชาหลัก

• ระบบคลังข้อสอบควรมีการแบ่งระดับความยากง่าย เพื่อให้สามารถใช้ได้กับนิสิตที่มีพื้นฐานทางวิชาการต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

3.1 การศึกษาเปรียบเทียบระบบการสอบของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในระดับนานาชาติ

• ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระบบสอบของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในต่างประเทศ เช่น ศรีลังกา อินเดีย และเมียนมา เพื่อหาแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ได้

3.2 การวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการสอบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนิสิต

• ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของรูปแบบการสอบที่แตกต่างกัน เช่น การสอบปรนัย vs. การสอบอัตนัย vs. การสอบแบบภูวนาการศึกษา

3.3 การพัฒนารูปแบบการสอบที่เน้นการปฏิบัติจริง

• ควรมีการศึกษาแนวทาง “Competency-Based Examination” ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงแทนที่จะวัดเพียงความจำ

สรุปข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเพื่อให้ระบบการสอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีความเหมาะสมและทันสมัย ควรดำเนินการดังนี้

1. พัฒนารอบนโยบายการสอบที่สมดุลระหว่างปัญญาและคุณธรรม
2. สร้างมาตรฐานการสอบระดับชาติสำหรับมหาวิทยาลัยสงฆ์
3. ปรับปรุงรูปแบบข้อสอบให้เหมาะสมกับนิสิตแต่ละกลุ่ม

4. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาและตรวจสอบระบบสอบ
5. ส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรมทางวิชาการในการสอบ
6. ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของระบบการสอบต่อคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยให้ระบบสอบของมหาวิทยาลัยมีความเป็นธรรม
ทันสมัย และตอบโจทย์การเรียนการสอนในบริบทของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2550). *แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์เพ็ญ วรโชติ, และ สมชาย สุขสันต์. (2562). การพัฒนารูปแบบการสอบที่เหมาะสมกับนิสิตมหาวิทยาลัยสงฆ์. *วารสารการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา*, 14(2), 85-99.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2563). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลสำหรับหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2564). *แนวทางการวัดผลและประเมินผลในระดับอุดมศึกษา*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2563). *มาตรฐานการศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2563*. สืบค้นจาก www.onesqa.or.th
- สุชุมาลย์ อินทร์สวัสดิ์. (2564). การพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนออนไลน์แบบผสมผสานสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุเทพ ประเสริฐ. (2561). *การศึกษารูปแบบการสอบเพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมในมหาวิทยาลัยสงฆ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก)* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.